

Moğol Hâkimiyeti Altındaki Anadolu’da Güç Dinamikleri: Germiyanogullarının Tarih Sahnesine Çıkışı*Power Dynamics In Anatolia Under Mongol Rule: The Rise Of The Germiyanids To The Historical Stage*

Yazar / Author

Dr. Galip BİNGÖL

University of Toronto – Toronto / Canada

Toronto Üniversitesi – Toronto / Kanada

bingolga.bingapl@utoronto.ca<https://orcid.org/0000-0002-3664-345X><https://ror.org/03dbr7087>

Bilal BİNGÖL

Dokuz Eylül Üniversitesi – İzmir / Türkiye

Dokuz Eylül University – İzmir / Türkiye

bilalabasivanik@gmail.com<https://orcid.org/0009-0006-2676-8634><https://ror.org/00dbd8b73>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Types	Araştırma / Research Article
Geliş Tarihi / Received	13 Haziran / June 2025
Kabul Tarihi / Accepted	15 Temmuz / July 2025
Yayın Tarihi / Published	31 Aralık / December 2025
Yayın Sezonu / Pub Date Season	Aralık / December 2025
Sayı / Issue	27
Sayfa / Pages	84-98

Atıf / Cite as

Bingöl, Galip. Bingöl Bilal “Moğol Hâkimiyeti Altındaki Anadolu’da Güç Dinamikleri: Germiyanogullarının Tarih Sahnesine Çıkışı”. Çekmece Sosyal Bilimler Dergisi 27 (Aralık 2025), 84–98.

<https://doi.org/10.55483/cekmece.1718794>

Yayıncı / Published by

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi / İstanbul Sabahattin Zaim University

Telif Hakkı / Copyright

Dergide yayımlanan makalelerin telif hakkı yazarlara, ticari kullanım hakkı ise dergimize aittir. Çalışmalar CC-BY-NC-ND lisansı altında açık erişim olarak yayımlanır. *The copyright of the articles published in the journal belongs to the author(s), while the commercial usage rights belong to our journal. The works are published as open access under a CC-BY-NC-ND license.*

Etik Beyan / Ethical Statement

Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. *This study is of a nature that does not require ethics committee approval, and the data utilized were derived from literature review and previously published sources*

Yapay Zeka Kullanımı / Use of Artificial Intelligence

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir. *No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. The entire content was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.*

MOĞOL HÂKİMİYETİ ALTINDAKİ ANADOLU'DA GÜÇ DİNAMİKLERİ: GERMİYANOĞULLARININ TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI

ÖZ

1243 yılında gerçekleşen Köse Dağ Savaşı, Türkiye Selçuklu Devleti'nin Moğollar karşısında ağır bir yenilgiye uğramasıyla sonuçlanmış ve bu gelişme, Anadolu'da Moğol siyasi egemenliğinin açık şekilde hissedilmeye başlandığı bir dönemin kapısını aralamıştır. Savaşın hemen ardından Selçuklu sultanları, İlhanlı hükümdarlarına tâbi olmayı kabul etmiş, ancak bu bağlılık, fiilî anlamda merkezî otoritenin zayıflamasına neden olmuştur. Özellikle taşrada devlet otoritesinin azalması, yerel güç odaklarının ortaya çıkmasına ve feodal çözülmenin hız kazanmasına yol açmıştır. Moğolların doğrudan kontrol yerine dolaylı hâkimiyet yöntemini tercih etmeleri, Anadolu'daki çeşitli Türkmen beylerinin kendi bölgelerinde siyasi ve askerî özerklik kazanmalarını kolaylaştırmıştır. Bu süreçte öne çıkan beyliklerden biri olan Germiyanoğulları, başlangıçta Malatya ve çevresinde etkili olmuş, zamanla Batı Anadolu'ya göç ederek burada kalıcı bir siyasi yapı oluşturmuştur. Hem Selçuklu hem de İlhanlılarla kurdukları esnek ilişkiler sayesinde varlıklarını sürdürmeyi başaran Germiyan beyleri, Anadolu'daki beylikleşme sürecinin öncülerinden biri olmuştur. Bu makale Germiyanoğullarının yükselişi merkeze alınarak, dönemin hadiselerini analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Moğol Hâkimiyeti, Türkiye Selçuklu Devleti, Germiyanoğulları Beyliği, Beylikleşme Süreci, Anadolu Siyasi Tarihi

POWER DYNAMICS IN ANATOLIA UNDER MONGOL RULE: THE RISE OF THE GERMIYANIDS TO THE HISTORICAL STAGE

ABSTRACT

The Battle of Köse Dağ in 1243 brought a severe defeat to the Seljuk Sultanate of Rum, initiating a period of evident Mongol political dominance in Anatolia. Following the battle, the Seljuk sultans submitted to the Ilkhanid rulers, leading to the weakening of central authority and the rise of local power centers. The decline of state control, particularly in rural regions, accelerated feudal fragmentation. The Mongols' preference for indirect rule enabled various Turkmen beys to gain political and military autonomy. Among them, the Germiyanids first held influence around Malatya before moving to Western Anatolia, where they established a lasting principality. Through pragmatic relations with both the Seljuks and Ilkhanids, the Germiyan beys preserved their rule and became pioneers of the Anatolian beylik system. This article examines the rise of the Germiyanids and the effects of Mongol domination within the era's shifting power dynamics.

Keywords: Mongol Domination, Sultanate of Rum, Germiyanid Beylik, Process of Beylik Formation, Political History of Anatolia.

GİRİŞ

XIII. yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu coğrafyası, tarihsel sürecin belki de en karmaşık ve sarsıcı dönemlerinden birine tanıklık etmiştir. 1243 yılında gerçekleşen Köseadağ Savaşı, yalnızca Türkiye Selçuklu Devleti'nin siyasi istikrarını değil, aynı zamanda Anadolu'daki toplumsal ve iktisadi dengeleri de derinden sarsmıştır. Bu savaşın ardından Selçuklu Devleti, Moğol İlhanlıları karşısında siyasi bağımsızlığını büyük ölçüde yitirerek, yarı özerk bir yapıya bürünmüş; Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yeni güç odakları şekillenmeye başlamıştır. Moğol tahakkümünün giderek arttığı bu dönemde, özellikle batı ve iç Anadolu'daki Türkmen toplulukları, merkezi otoritenin zayıflamasından istifade ederek yerel direniş ve örgütlenme pratiklerini geliştirmiştir. (Bingöl, 2025: 11-26). Bu bağlamda, Germiyanogulları Beyliği'nin ortaya çıkışı, yalnızca bir Türkmen hanedanının yükselişi olarak değil, aynı zamanda Anadolu'da Moğol baskısına karşı gelişen sosyo-politik dönüşümlerin, toplumsal tepkilerin ve yeni yönetim biçimlerinin somut bir tezahürü olarak değerlendirilmelidir. Malatya çevresinde tarih sahnesine çıkan Germiyan aşireti, kısa sürede Batı Anadolu'ya yönelerek Kütahya merkezli güçlü bir beylik kurmuş ve bölgedeki siyasi denkleme önemli ölçüde değiştirmiştir. Germiyanlıların yükselişi, hem İlhanlılara hem de zayıflayan Selçuklu otoritesine karşı Türkmen tepkisinin örgütlü bir form kazanmasını simgelerken, aynı zamanda Anadolu'daki beylikleşme sürecinin de önemli bir örneğini sunmaktadır. Bu makalede, Köseadağ Savaşı sonrası Anadolu'daki siyasi çözülmenin ve Moğol hâkimiyetinin oluşturduğu ortamda Germiyanogulları Beyliği'nin ortaya çıkışı, gelişimi ve bu süreçteki rolü incelenecektir. Germiyanlıların kökenleri, Malatya'dan Batı Anadolu'ya göç süreçleri, Sahip Ataoğulları ile ilişkileri, İlhanlı-Selçuklu-Türkmen üçgeninde izledikleri siyaset ve Türkmen toplulukları nezdindeki etkileri, dönem kaynakları ve modern literatür ışığında değerlendirilerek tarihsel bağlam içerisinde analiz edilecektir.

1. Germiyanogulları Beyliği'nin Kuruluş Süreci ve Bölgesel Etkisi

XIII. yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu, siyasi ve toplumsal dönüşümlerin yoğun olarak yaşandığı bir coğrafyaya dönüşmüştür. 1243 yılında gerçekleşen Köseadağ Savaşı'nın ardından Türkiye Selçuklu Devleti büyük bir zayıflama sürecine girmiş, bu durum başta Moğol İlhanlılar olmak üzere birçok dış ve iç aktörün müdahalelerine açık bir yapı doğurmuştur (Bingöl & Çopur, 2025: 43-44). Moğol tahakkümünün giderek derinleştiği bu dönemde, özellikle batı ve iç Anadolu'da Türkmen toplulukları hem ekonomik hem de siyasal baskı altında kalmış, bu da yeni güç odaklarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Gibbons, 1998: 25,55-57). Bu çalkantılı süreçte, Germiyanlılar olarak bilinen bir Türkmen topluluğu önce Malatya çevresinde tarih sahnesine çıkmış, ardından Batı Anadolu'ya yönelerek Kütahya merkezli güçlü bir beylik kurmuştur. Beyliğin temelleri daha erken tarihlere dayansa da siyasi anlamda kuruluşu yaklaşık 1300 yılında Yakup Bey öncülüğünde gerçekleşmiştir. Germiyanogulları Beyliği, yalnızca bir hanedanın yükselişi değil, aynı zamanda Moğol baskısına karşı Anadolu'da şekillenen yerel direnişin, siyasi örgütlenme biçimlerinin ve Türkmen kimliğinin yeniden tanımlanmasının da bir ifadesi olmuştur (Sevim ve Yücel, 1989: 286-293; Yazıcı, 2002: 290-292).

1243'teki Köseadağ Muharebesi'nden sonra Türkiye Selçuklu Devleti, Moğolların egemenliğini kabul ederek yıllık haraç ödemeye başlamıştır (Özaydın, 2018; 13). Bu ağır mağlubiyetin ardından Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev, İlhanlı hâkimiyetini tanımış; her yıl büyük miktarda para, kumaş, mal ve hayvan göndererek Moğollara bağlılığını ve itaatini arz etmiştir (Gökhan, 2018; 27). Bu siyasal gelişme, Selçuklu Devleti'nin yalnızca askerî değil, idarî ve malî açıdan da İlhanlı vesayeti altına girmesine yol açmış; sultanlar uzun bir süre boyunca İlhanlı hanlarının bir tür taşra valisi gibi hareket etmek zorunda kalmıştır. Moğollar tarafından tayin edilen valiler ve vergi tahsildarları, merkezi otoritenin yetkilerini sınırlandırmış, Anadolu'daki toplumsal yapı da giderek Moğol baskısı altında biçimlenmeye başlamıştır. Köseadağ Muharebesi'ne giden süreç, Anadolu Selçuklu Devleti'nin iç ve dış politikada ciddi bir kırılma yaşadığı bir döneme tekabül etmektedir. Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in hükümdarlığı, dönemin karmaşık siyasal ortamı

karşısında yeterli askerî ve diplomatik hazırlıktan yoksundu. Özellikle devlet idaresindeki yetersizlikler, saray içi entrikalar ve hizipleşmeler, Selçuklu otoritesini zayıflatmıştır. Bunun yanı sıra, Moğolların Batı'ya doğru artan askerî baskısı karşısında Anadolu'da siyasi birlik sağlanamamış; Türkmen unsurların artan memnuniyetsizliği ve uç beylerinin merkeze karşı giderek bağımsız hareket etmeleri, savaş öncesindeki iç karışıklıkları daha da derinleştirmiştir. Sultan, savaş öncesinde Moğollara karşı güçlü bir ittifak oluşturmakta da başarısız olmuş; Gürcüler ve Ermeniler gibi bölgedeki önemli aktörler Moğollarla iş birliğini tercih etmişlerdir (Bingöl, 2023; 14-22) Köseadağ'daki ağır yenilgi, yalnızca bir askerî başarısızlık değil, aynı zamanda Selçuklu egemenliğinin Anadolu'daki siyasal bağımsızlığını büyük ölçüde yitirmesi anlamına gelmiştir. Bu mağlubiyetin ardından Moğollar, Anadolu'daki hâkimiyetlerini daha da pekiştirmiş; Selçuklu sultanları ise yalnızca sembolik birer figüre dönüşmüş ve yönetim yetkileri büyük ölçüde sınırlandırılmıştır. Devletin idarî ve malî yapısı zamanla İlhanlı tahakkümüne daha fazla bağımlı hâle gelmiştir. Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in vefatının ardından yerine geçen çocuk yaşta sultanların yönetim zafiyetleri, saray bürokrasisinde ikinci ve üçüncü dereceden yöneticilerin güç kazanmasına zemin hazırlamıştır (Göksu, 2009; 5). Bu güç, ancak Moğollarla yakın ilişkiler kurularak sürdürülebilmiş ve Selçuklu devlet adamları arasında Moğol nüfuzu uğruna yoğun bir iktidar mücadelesi başlamıştır. İlhanlı hâkimiyetinin Anadolu'da giderek kalıcı hale gelmesi Türkiye Selçuklu yönetimini Moğollarla iş birliği yapmak zorunda bırakmıştır (Koca, 2015; 35-84; Ünal, 2015; 74-80). Başlangıçta sınırlı olan bu yükümlülükler, zamanla artmış ve yerini daha ağır idarî ve malî yaptırımlara bırakmıştır (Abû'l-Farac, 1999; 18-24).

Türkiye Selçuklu Devleti doğrudan Moğolların egemenliği altına girdikten sonra, Selçuklu'ya bağlı Türkmen beyleri merkezî otoriteden ümitlerini kesmiş; Moğol etkisinin az hissedildiği batı bölgelerine doğru göç etmeye başlamışlardır (Turan, 2010; 518; Zeki, 2018; 135). Bu göçlerle birlikte yeni beylikler ortaya çıkmış; her ne kadar hukuken Selçuklu Devleti'ne bağlı görünseler de, oluşan siyasi şartlar nedeniyle İlhanlılar'a tâbi olmak zorunda kalmışlardır. Böylece Anadolu'daki tüm Türkmen beylikleri doğrudan İlhanlı otoritesiyle ilişki kurmak durumunda kalmıştır (İbn Bîbî, 1996; 50-51).

Bu dönemde Anadolu'nun batısında kurulan en önemli beyliklerden biri, Avşar boyuna mensup Germiyanogulları Beyliği'dir. Merkezini Kütahya ve çevresi oluşturan bu beylik, XIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bölgede etkili olmuştur (Umar, 1993: 283). Germiyanogulları'nın Anadolu'ya ne zaman geldikleri kesin olarak bilinmemekle birlikte, genel kanaat, Moğol istilalarının meydana getirdiği baskı ve istikrarsızlık sonucu, diğer Türkmen gruplarıyla birlikte bölgeye yöneldikleri yönündedir. 1270'li yılların ilk yarısından itibaren Batı Anadolu'ya yerleşmeye başladıkları kabul edilmektedir (Merçil, 1991: 298; Kaya, 2018: 301). "Germiyan" isminin kökeni konusunda ise çeşitli görüşler mevcuttur. Bazı araştırmacılar, bu adın Oğuz boylarından Kayı veya Afşar ile bağlantılı olduğunu öne sürerken; diğer bazı görüşler, "Germiyan" adının Farsça "Kirmân" veya Arapça "Cermiyan" gibi coğrafi terimlerden türediğini ileri sürmektedir (Altıkulaç, 1999: 35; Uzunçarşılı, 1988: 92). Nitekim Germiyanogulları'nın menşei konusunda Bizans, Arap ve Fars kaynaklarının birbirini tam olarak desteklemediği görülmektedir. Örneğin Bizans tarihçisi Pachymeres'in aktardığına göre, Germiyan aşireti önce Fırat çevresinde faaliyet göstermiş, daha sonra Batı Anadolu'ya geçmiştir (Pachymeres, akt. Wittek, 1938: 116). Öte yandan bazı Selçuklu kaynakları, Germiyan aşiretinin sınır bölgelerine yerleştirilen bir "uç" topluluğu olduğunu ve Selçuklu idaresince Kütahya çevresine stratejik amaçlarla iskân edildiğini bildirmektedir (İbn Bîbî, akt. Köymen, 1971: 228). Bu bilgiler ışığında, Germiyanogulları'nın etnik ve coğrafi menşeinin tartışmalı olduğu; dolayısıyla farklı kaynakların mukayeseli değerlendirilmesinin gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Germiyan aşiretinin Batı Anadolu'ya yerleşimi konusunda yazılı kaynaklara ek olarak yer adları (toponimler) da önemli ipuçları sunmaktadır. Özellikle Kütahya, Tavşanlı, Simav ve Gediz çevresinde yer alan "Germiyan", "Germiyanlı", "Germiyan köyü" gibi yerleşim adları, bu bölgenin aşiretin ilk iskân sahalarından biri olduğunu göstermektedir. Ayrıca "Kirmân" veya "Cermiyan" biçimindeki

benzer toponimler, bu topluluğun İran'daki Kirman bölgesinden Anadolu'ya göç ettiği yönündeki varsayımı destekler niteliktedir (Altıkulaç, 1999: 35). Özellikle XIII. yüzyıl sonlarında, Selçuklu yönetimi tarafından uç bölgelerine yönlendirilen Türkmen gruplarının, bu yerleşim alanlarında daha kalıcı sosyal ve siyasî yapılar kurdukları anlaşılmaktadır. Bu nedenle, Germiyanogulları'nın Batı Anadolu'daki varlığı yalnızca tarihî metinler aracılığıyla değil, aynı zamanda coğrafî ve dilsel izlerle de izlenebilir niteliktedir. Germiyan aşiretinin göçü, özellikle Harzem ve Horasan bölgesinden batıya yönelen Türkmen kitleleriyle eş zamanlı olarak gerçekleşmiş; ilk olarak İç Anadolu'da, daha sonra Batı Anadolu'da varlık göstermeye başlamışlardır. Germiyan aşireti, Kütahya ve çevresine yerleştiğinde, bu bölge bir süredir Selçukluların Batı Anadolu'daki uçlarında hâkimiyet süren Sahip Ataogulları'nın idaresinde bulunmaktaydı (Uzunçarşılı, 1997: 767). Bu dönemde, Germiyanogulları ile Sahip Ataogulları arasında ilk ilişkilerin kurulmaya başladığı düşünülmektedir. Yaygın kanaate göre, Germiyan aşireti, Babaîler İsyanı'nın bastırılması sürecinde gösterdikleri başarılar dolayısıyla, XIII. yüzyılın son çeyreğinde Denizli ile Kütahya arasındaki bölgenin denetimini ele geçirmiştir (Ocak, 2000: 130; Uzunçarşılı, 2011: 39; Kayaoğlu, 2011: 144-155).

Germiyanogulları, Batı Anadolu'da yurt edindikleri Denizli ve çevresindeki toprakları koruyabilmek amacıyla, ilk olarak bölgede etkili bir siyasi figür olan Selçuklu veziri Sahip Ata'nın yerel otoritesiyle karşı karşıya gelmişlerdir. Bu mücadelede Germiyan aşireti üstün gelmiş ve böylece bölgedeki bağımsızlıklarını pekiştirme yolunda önemli bir adım atmıştır (Uzunçarşılı, 2011: 40-41). Bu zafer, Germiyanogulları'nın siyasi ve askerî açıdan bölgedeki etkinliğini artırmış, onları Batı Anadolu'daki en güçlü aktörlerden biri hâline getirmiştir. Tarihî kaynaklardan elde edilen bilgilere göre, Germiyanogulları'nın hâkimiyeti altındaki bölgeler geniş bir coğrafyaya yayılmış olup Kütahya, Armutlu, Uşak, Banaz, Gediz, Gököyük, Kula, Selendi, Tavşanlı, Baklan, Işıklı, Denizli, Honaz, Dazkırı, Şeyhli, Geylikler, Eşme, Simav, Homa (Synao) ve Emet gibi şehir ve kasabaları kapsamaktadır. Bu yayılma, Germiyanogulları'nın sadece askerî değil, aynı zamanda idarî ve sosyal örgütlenme açısından da olgunlaşmış bir beylik kimliğine büründüğünü göstermektedir. XIII. yüzyılda Anadolu'da teşekkül eden Türkmen beylikleri içerisinde, Germiyanogulları, Karamanogulları'ndan sonra en güçlü ve etkili siyasi oluşumlardan biri olarak öne çıkmıştır (Ersan, 2010: 103; İbn Battûta, 2004: 410). Türkmen unsurların Moğol istilasına ve baskılarına karşı geliştirdikleri tepkisel hareketler, zamanla onları sadece askerî değil, siyasi bakımdan da sahada belirleyici aktörler haline getirmiştir. Bu süreçte, Anadolu'nun iç ve doğu kesimlerinde etkin olan Karamanogulları, İlhanlılar tarafından uygulanan sistematik seferler ve baskılar sonucu zayıflamaya başlamış; böylece Türkmen hareketinin liderliği, Batı Anadolu'da kökleşmiş olan Germiyanogulları'na geçmiştir (Bayram, 2002: 294-298). Germiyanogulları, bu dönemde sadece kendi topraklarını korumakla kalmamış; aynı zamanda Batı Anadolu'daki Türkmen nüfusunu etrafında toplayarak bölgenin siyasal denklemini belirleyen önemli bir güç odağı hâline gelmiştir.

2. İlhanlı-Selçuklu Baskısı Karşısında Türkmen Direnişi ve Cimrî Hadisesi

İlhanlı hâkimiyetinin Anadolu'da meydana getirdiği huzursuzluk, Türkmenlerin topluca isyan etmelerine yol açmış ve bu isyanlar, özellikle Anadolu'daki İlhanlı eyalet yöneticileri için büyük zorluklar yaşatmıştır. İlhanlılar tarafından fethedilen şehirlerdeki varlıklı kişilerin mal varlıklarına el konulması, halkın çeşitli işkencelere tabi tutulması ve toplu katliamlar, kadın, çocuk ve sanatkâr gibi savunmasız insanların esir alınması, Türkmenleri sürekli olarak İlhanlılara karşı bir duruş sergilemeye zorlamıştır. Ayrıca bu dönemde İlhanlı vergi tahsildarlarının ağır ve keyfi uygulamaları, kırsalda yaşayan halkı daha da yoksullaştırmış, özellikle göçebe Türkmen toplulukları açısından hem iktisadî hem de siyasî bir tehdit oluşturmuştur. Bu gelişmeler karşısında İlhanlı idarecileri, Anadolu'daki Türkmen nüfusunu bölmek ve etkisiz hale getirmek amacıyla çeşitli stratejiler uygulamışlardır. Bazı Türkmen obalarının batıya sürülmesi ya da parçalanarak farklı uç beyliklerine bağlanması bu politikanın parçaları arasındaydı. Baycu Noyan,

Moğolların Anadolu'daki hâkimiyetini pekiştirmek için, Türkmen isyanlarını bastırmak adına Karamanoğulları ve Germiyanogulları gibi Türkmen beylerini yönetim kadrolarına dâhil ederek isyanları önlemeye çalışmıştır. Bu tür uygulamalar, İlhanlıların hem askerî güç devşirme hem de Türkmenleri birbirine karşı kullanma stratejisinin bir parçasıydı. Sultan II. İzzeddîn Keykâvûs, başlangıçta bu duruma karşı çıkmış olsa da artan baskı ve tehditler nedeniyle sonunda bu durumu kabul etmek zorunda kalmıştır. Ayrıca sultanın İlhanlılarla doğrudan yüzleşmekten kaçınarak iç karışıklığı asgari düzeyde tutma çabası da bu tavrın arka planını oluşturmuştur. Bu dönemde, Anadolu toprakları Moğollar arasında ikiye bölünmüş ve yapılan paylaşıma göre Tokat, başkent olarak belirlenmiş; Samsun, Sinop ve Sivas gibi bölgeler Kılıcarslan'a verilmişken, Konya başkent olarak kabul edilip, Keykâvûs'a Kayseri'den Antalya sahiline kadar olan bölge yönetimi verilmiştir (Aksarâyî, 2000: 46).

Sultan II. İzzeddîn Keykâvûs, kardeşiyle birlikte müşterek saltanat sürerken, Kayseri'den Bizans sınırına kadar olan bölgeyi Moğolların onayıyla kendi sultanlığı olarak ilan etmişti. Ancak, Moğolların artan talepleri, onu ciddi şekilde rahatsız ediyordu. Özellikle, kardeşi IV. Kılıcarslan'ın veziri Muîneddîn Süleyman Pervâne'nin, kendi gücünü pekiştirmek ve sürdürmek amacıyla Moğollarla yakın işbirliği yapması, II. İzzeddîn Keykâvûs'un tedirginliğini artırıyordu. Moğolların hâkimiyeti altında yönetim sürdürmenin giderek daha zor hale geldiğini fark eden Keykâvûs, Moğol baskısından kurtulmak için Moğolları Ayn-ı Câlût Muharebesinde yenen Memlûk Sultanı Baybars ile ittifak kurmayı planladı. Ancak, olaylar hızla gelişip bu işbirliği gerçekleşmeden, Keykâvûs İstanbul'a kaçarak Bizans İmparatoruna sığınmak zorunda kaldı. II. İzzeddîn Keykâvûs'un Anadolu'yu terk etmesinin ardından, onun haklarını savunan Ali Bahadır, Konya önlerine gelerek mevcut iktidara karşı bir saldırı başlattı. Bunun üzerine, saltanat naibi Pervâne, harekete geçerek Keykâvûs'un ordu kumandanını etkisiz hale getirdi. Bu dönemde, olası isyanları önlemek amacıyla II. İzzeddîn Keykâvûs'a destek veren tüm devlet adamları, Moğolların Anadolu'daki yöneticilerine teslim edildi (Yazıcızâde Ali, 2017: 649-650). Moğollar, kendilerine teslim edilen bu Keykâvûs yanlısı devlet adamlarını ortadan kaldırdılar. Türkmenlerle işbirliği yapan ve Sultan Keykâvûs'a sadık olduğu için öldürülenler arasında, Germiyanlı Kerimuddîn Alî Şîr de yer alıyordu. Bu kişilerin Moğollar tarafından öldürülmesi, Türkmenlerin isyan etmesine yol açmıştır. Yaşanan bu olaylar, Germiyanogulları'nın hem Moğollar hem de Selçuklulara karşı harekete geçmesini tetiklemiş ve bu durum, beyliğin Türkmenler arasında güç ve nüfuz kazanmasına, büyük Türkmen topluluklarının etrafında toplanmasına sebep olmuştur (Sümer, 1970: 36).

Bu dönemde Türkiye Selçuklu Devleti, Türkmen isyanlarını bastırmak için zorlu bir mücadeleye başlamıştır. Moğol yanlısı Selçuklu yönetimi, bir yandan Türkmen ayaklanmalarını bastırabilmek amacıyla sert politikalar uygulayarak onları sindirmeye çalışırken, diğer yandan Türkmen Beylerini yanına çekmek için arazi tahsisi yapmış ve çeşitli resmi görevler vererek isyanların önüne geçmeye gayret etmiştir (Sümer, 1970: 36). Özellikle bu dönemde, Mehmed Bey'e çeşitli dirliklerin tahsisi ve kardeşi Bunsuz'a Emîr-i Candarlık, Keykâvûs yanlısı Şah Melike'ye ise Emîr-i Âlem'lik görevlerinin verilmesi, Türkiye Selçuklu Devleti'ndeki yeni yapılanmanın bir parçası olarak değerlendirilebilir. Bu yapının şekillenmesinde, Süleyman Pervâne'ye ve Moğolların Anadolu'daki genel valilerine olan sadakat temel alınmış; aynı zamanda muhalif hareket eden Türkmenlere karşı sert bir tutum izlenmiş ve bu süreçte Moğol beylerinin izni doğrultusunda hareket edilmiştir (Kaymaz, 1970: 105-106).

Moğol hâkimiyetindeki Türkiye Selçuklu Devleti'nin, Anadolu'daki Türkmenler üzerinde uyguladığı sindirme ve gönül alma politikaları,¹ en büyük engellemeyi Cimrî hadisesi nedeniyle

¹ Moğol hâkimiyetindeki Türkiye Selçuklu Devleti'nin, Anadolu'daki Türkmenler üzerinde uyguladığı sindirme ve gönül alma politikaları iki yönlü olarak yürütülmekteydi: Bir yandan Türkmenlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde ağır vergi yükleri, göç yollarının kısıtlanması ve zorla iskan uygulamalarıyla sindirme sağlanmaya çalışılırken; diğer yandan kimi Türkmen beylerine unvanlar verilerek, idarî görevlere getirilerek ya da bazı vergilerden muaf tutularak devletle iş birliği yapmaları teşvik edilmiştir. Özellikle Germiyanogulları ve Eşrefogulları gibi uç beylerine tanınan ayrıcalıklar, bu gönül alma politikasının bir

yaşadı. Bu politika kapsamında Türkmen beylerine çeşitli ayrıcalıklar tanınarak itaatleri sağlanmaya çalışılırken, Cimrî'nin 1277'de Konya'yı ele geçirmesi ve kısa süreli de olsa Selçuklu tahtını elde etmesi, devletin bu dengeyi kuramadığını ortaya koymuştur. Böylece, gönül alma stratejileri, özellikle Türkmenlerin bağımsızlık ve özgürlük talepleri karşısında başarısızlıkla sonuçlanmıştır (İbn Bibi, 1996: 209). Moğollar ve Selçuklular arasındaki ittifak, Türkmenleri kontrol altına alma çabalarına karşı başarısız kalmış ve bu Türkmen zümreleri, Türkiye Selçuklu Devleti'ni ciddi şekilde zor durumda bırakacak bir güç haline gelerek taraflar arasında önemli bir denge unsuru oluşturmuştur. Aksarâyî'ye göre, Karamanoğlu Mehmed Bey, Türkiye Selçuklu Devleti ile nüfuz mücadelesi veren Menteşe ve Eşrefoğulları ile iş birliği yaparak Konya'ya saldırmışlardır. Ancak, bu saldırı sırasında, sabık Sultan II. İzzeddîn Keykâvûs'un meliklerinden birini ele geçiremediklerinden, Gıyâseddîn Siyâvuş'u, daha sonra Cimrî olarak anılacak olan bu kişiyi, II. İzzeddîn Keykâvûs'un oğlu ve varisi olarak Türkiye Selçuklu tahtına çıkarmış ve böylece Türkmenlere kısa bir süre için yönetimde söz sahibi olma fırsatı sağlamıştır (Müneccimbaşı, 2000: 119).

Cimrî hadisesi sırasında Germiyanogulları, Türkiye Selçuklu Devleti ile doğrudan bir ittifak içinde değillerdi. 1277 yılında, Karamanoğlu Mehmed Bey'in desteğini alan ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev olduğunu iddia eden Cimrî, Konya'ya yürüyerek Selçuklu tahtına kısa süreliğine el koymayı başardı. Bu süreçte, saltanat naibi Eminateddîn Mikâil ve Pervâne'nin yeğeni Emîr-i sevâhil İzzeddîn Muhammed öldürülmüş; Konya, ciddi biçimde yağmalanmıştır (Yazıcızâde Ali, 2017: 683). Bu gelişmeler, mevcut Selçuklu yönetimiyle ittifak hâlinde olan beyleri harekete geçmeye zorlamış; Cimrî'nin başkenti ele geçirmesi, Anadolu'daki siyasi dengeleri derinden sarsmıştır. Bu karışıklık karşısında Selçuklu devlet erkânı, çeşitli Türkmen unsurlarla iş birliği yapma arayışına girmiştir. Sahip Ata'nın oğulları Tacu'd-dîn Hüseyin ve Nasru'd-dîn Hasan, Germiyanlı Türkmenlerle 50 bin akçe karşılığında bir ittifak kurmuş; bu sayede Germiyanogulları'nı Selçuklu tarafına çekmeyi başarmışlardır. Ancak bu ittifak, Türkiye Selçukluları açısından beklenen askerî başarıyı getirmemiştir. Germiyanogulları, Cimrî ve Karamanoğlu Mehmed Bey'e karşı yapılan savaşta yalnızca gözlemci bir tutum sergilemiş; hatta Sahib Ata'nın iki oğlunun öldürülmesine karşı kayıtsız kalmışlardır. Germiyanogulları'nın muharebe sırasında geri çekilmeleri, diğer müttefik güçlerin de savaş meydanını terk etmelerine yol açarak Selçuklu tarafının yenilmesine zemin hazırlamıştır (Yazıcızâde Ali, 2017: 684; Merçil, 2008: 518). Cimrî hadisesi, yalnızca İlhanlı-Selçuklu otoritesine karşı gelişen kısa süreli bir isyan hareketi olarak değil, aynı zamanda Germiyanogulları'nın Batı Anadolu'daki siyasal ve coğrafi varlığının tarihî belgelerle tespit edildiği önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Cimrî olayında Germiyanogulları'nın siyasal bir aktör olarak belirmeleri, onların 1270'li yılların başından itibaren Simav, Kütahya ve Tavşanlı çevresine yerleşmiş olduklarını göstermektedir. Bu bölgelerde kalıcı bir siyasal yapılanma kurmuş olmaları, Germiyanogulları Beyliği'nin oluşum sürecinin bu tarihten önce başlamış olduğuna işaret eder. Dolayısıyla Cimrî olayı, Germiyanogulları'nın yalnızca yerel bir Türkmen aşireti değil, siyasal anlamda da Batı Anadolu'da kurumsallaşma yoluna girmiş bir beylik hâline geldiğini göstermektedir (Aksarâyî, 2000: 145-148).

Karamanoğlu Mehmed Bey ve Cimrî'nin öncülüğünde gelişen isyan hareketinin uzun süre devam etmesi, Türkiye Selçuklu Devleti'nde büyük bir huzursuzluk meydana getirip, merkezî otoritenin zayıflamasına neden olmuştur. Bu istikrarsızlık ortamı karşısında Sultan III. Gıyâseddîn Keyhüsrev, Moğol şehzadesi Kongurtay ile iş birliğine giderek Türkmenler üzerindeki kontrolü yeniden tesis etmeyi amaçlamıştır. Ortak bir askerî harekât başlatan Selçuklu-Moğol ittifakı, Karamanoğlu Mehmed Bey'e ani bir saldırı düzenlemiş ve Mehmed Bey, kardeşleri ile yakın çevresinden pek çok kişiyle birlikte bu saldırı sonucunda hayatını kaybetmiştir (Yazıcızâde Ali,

---

parçası olarak değerlendirilebilir. Ancak Cimrî olayında görüldüğü üzere, halk nezdinde meşruiyetini yitirmeye başlayan Selçuklu-Moğol ortak otoritesi, bu dengeyi sürdürememiştir (Bkz. Aksarayî, 2000, s. 143-146).

2017: 688-689). Bu gelişme, sadece Karamanoğulları'nın gücünü sarsmakla kalmamış, aynı zamanda Anadolu'daki Türkmenler arasında oluşan görece birliği de büyük ölçüde zayıflatmıştır. Mehmed Bey'in ölümünün ardından Anadolu'daki siyasi denklemler yeniden şekillenmeye başlamış, bu süreçte Germiyanogulları ile Türkiye Selçuklu Devleti arasında bir yakınlaşma meydana gelmiştir. Özellikle Cimri hadisesi sırasında gelişen bu süreçte, Germiyanogulları ile Selçuklular arasında önce zorunlu, ardından daha kalıcı bir iş birliği tesis edilmiştir. Türkmenlerin siyasal etkisinin zayıflaması ve üzerlerindeki baskının artması, Germiyanogulları'nı merkezi otoriteyle ittifak kurmaya sevk etmiş; bu ittifak zamanla güçlenerek her iki taraf için stratejik bir ortaklığa dönüşmüştür. Bu bağlamda Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev, veziri Sahip Ata ile birlikte Cimri'ye karşı yeni bir askerî harekât başlatmıştır. Karahisar-ı Devle (bugünkü Afyonkarahisar) yakınlarında gerçekleşen muharebede Cimri ağır bir yenilgiye uğramış ve savaş meydanından kaçarak Germiyanlılara sığınmak zorunda kalmıştır. Ancak Germiyanogulları, bölgedeki yeni siyasal denklemler gereği Cimri'yi korumak yerine, kısa bir yargılamanın ardından onu infaz etmişlerdir. Bu infaz, yalnızca Cimri hareketinin sona erdirilmesi açısından değil, aynı zamanda Germiyanogulları'nın Selçuklu Devleti ile olan ittifakını pekiştiren bir hamle olarak da değerlendirilmiştir (İbn Bîbî, 1996: 238; Varlık, 1974: 19; Ersan, 2010: 120-121).

3. Germiyanogulları'nın İlhanlı-Selçuklu İttifakına Karşı Mücadelesi

Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev'in hükümet ettiği dönemde (1264-1283), Türkiye Selçuklu Devleti'nin doğusunda yer alan sınırlar tamamen İlhanlılar'ın denetimindeydi. Batıda ise, özellikle uç bölgelerdeki Türkmenler'in hâkimiyeti söz konusuydu. Bu bölgelerde sıkça ayaklanmalar yaşanırken, Selçuklu yönetimi bu isyanları bastırmakta yetersiz kalıyordu. Ayrıca, İlhanlılar'daki hükümdar değişiklikleri, Türkiye Selçuklu Devleti'nin iç politikalarını doğrudan etkilemekteydi. 1282'de İlhan Abâkâ'nın ölümünün ardından Anadolu'daki güç dengeleri değişmeye başlamıştı. Kısa bir süre için İlhanlı tahtına geçen Ahmed Tekûdâr döneminde, Türkiye Selçuklu Devleti'nin toprakları II. Mes'ûd ve III. Gıyâseddin Keyhüsrev arasında paylaştırıldı. İlhanlıların bu taksimatla amaçladığı ise her iki tarafı birbirine karşı kıskırtarak Anadolu'yu doğrudan kontrol etme stratejisiydi (Turan, 1993: 629).

Anadolu'daki İlhanlı idaresinin düzeni sağlamak amacıyla uyguladığı sert ve katı önlemler, Türkmenlerin Moğol yönetimine karşı sürekli olarak tepki göstermelerine yol açıyordu. Türkmenlerin Moğollara karşı başlattıkları direniş, dönemin siyasi gelişmelerinden etkilenerek şekillenmişti. Hatiroğlu İsyanı² Anadolu'da Moğol hâkimiyetine karşı yapılan en önemli ayaklanmalardan biriydi (Şen ve Bingöl, 2022: 381-392; Bingöl, 2025: 58-69). Bu isyan, bağımsızlık peşindeki Türkmenler için büyük bir umut kaynağı olmuş, aynı zamanda Moğol hâkimiyetini sona erdirmeye fırsatını doğurmuştu. Ancak Moğollar tarafından acımasızca bastırılan bu ayaklanma, Anadolu'nun harabe hâline gelmesine ve pek çok kişinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştu. Bu olaydan sonra, Türkmenler Moğol idaresine karşı uzun süre çaresiz bir şekilde sessizliğe gömülmüşlerdi. Fakat Müslümanlığı kabul eden Ahmed Tekûdâr döneminde, Türkmenlere karşı uygulanan barışçıl politika, Moğol baskısının biraz hafiflemesine yol açmıştı. Ancak, Şehzade Kongurtay'ın Anadolu'da büyük bir katliam gerçekleştirmesi, bu kısa süreli barışın son bulmasına neden olmuştu. 1284'te Argûn'un kardeşi Tekûdâr'ı tahttan indirip öldürmesiyle İlhanlı yönetimi, Anadolu'daki sert ve baskıcı politikalarına geri dönerek bölge yeniden acı ve ıstıraba boğulmuştu. Ahmed Tekûdâr, Türkiye Selçuklu Devleti topraklarını II. Mes'ûd ve III. Gıyâseddin Keyhüsrev arasında paylaştırmıştı (Ahmed Cevdet Paşa, 1977: 135-136). Ancak Argûn Han, İlhanlı tahtına geçtikten sonra önce III. Gıyâseddin Keyhüsrev'i tahtından indirerek II. Mes'ûd'u Türkiye Selçuklu Devleti'nin tek sultanı olarak ilan etti. Bundan

² Bu dönemde, Beylerbeyi Hatiroğlu İsyanı'nın yanı sıra Ağaç-eriler, Karamanoğulları, Türkmen Ahmed ve II. İzzeddin Keykâvûs taraftarları tarafından Anadolu'nun birçok bölgesinde Türkmenler arasında çeşitli isyanlar gerçekleşmiştir.

bir yıl önce ise, Anadolu'daki Türkmen beyleri bir araya gelerek 8 Rebiülevvel 684/15 Eylül 1285 tarihinde II. Gıyâseddîn Keyhüsrev'in çocuklarını, validelerinin yönlendirmesi ve Karamanoğlu Güneri Bey ile Eşrefoğlu Halil Bey'in desteğiyle Konya'da Selçuklu tahtına çıkardılar (Ekici, 2012: 31). Ancak bu durum uzun sürmedi. İlhanlılar, tahta geçirilen iki çocuğun durumu hakkında haberdar olunca, onları öldürüp Anadolu'daki karışıklıkları yatıştırarak Türkmenlerin bu girişimini engellediler. Türkiye Selçuklu idaresine etki etmeye başlayan Türkmen beyleri, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde akınlar yaparak Moğolların nüfuz alanını daraltmaya çalıştılar. Bu olay, Türkmen beylerinin Anadolu'da güç kazandığını ve İlhanlı hâkimiyetini sürekli olarak baskılamaya yönelik adımlar attıklarını gösterdi (Turan, 2010: 588-589).

Türkmenler ilk olarak İzzeddîn Keykâvüs adına, ardından ise onun oğlu olduğunu iddia eden Cimrî (Siyâvuş) adına hareket etmişlerdir. Bu iki saltanat üyesinin ortadan kaldırılmasının ardından Türkmenler, III. Gıyâseddîn Keykâvüs döneminde de İlhanlılara karşı isyan etmişlerdir. III. Gıyâseddîn Keykâvüs döneminde Türkiye Selçuklu Devleti içindeki dengeler Moğollar aleyhine gelişmeye başlayınca, bu durumdan rahatsız olan Moğollar, Sultan III. Gıyâseddîn Keykâvüs'ü devirmişlerdir. Bu olayın ardından Moğollar, II. Gıyâseddîn Mes'ûd'u Türkiye Selçuklu Devleti'nin başına getirmişlerdir. II. Gıyâseddîn Mes'ûd'un Moğollar tarafından tercih edilmesinin en büyük nedeni, Türkmen isyanlarını hızla bastırma arzusu, Sultan'ın fazla nüfuz sahibi olmaması, kolayca kontrol edilebilecek bir figür olması ve istedikleri zaman müdahale edebilecek olmalarıydı (Turan, 2010: 589).

Sultan II. Gıyâseddîn Mes'ûd'un Türkiye Selçuklu tahtına çıkmasının ardından, bir süre sessiz kalan Türkmenler, Germiyanlılar'ın liderliğinde yeniden isyan hareketine başlamışlardır. (Anonim Selçûk-nâme, 2014: 47). Sultan II. Gıyâseddîn Mes'ûd döneminde Türkmenlerin koruyuculuğunu üstlenen Germiyanlılar, İlhanlı-Selçuklu ittifakına karşı mücadeleye girişmişlerdir. Batı Anadolu'ya yönelen Selçuklu kuvvetleriyle karşılaşan Germiyanlılar, yaylaklarını savunmak için Selçuklu ordusuyla çatışmaktan kaçınmamışlardır. 1286 yılında yaşanan karışıklıklardan faydalanarak derhal harekete geçmişler ve Gorgurum (Beyşehir) ile çevresini ele geçirip bu bölgeleri tahrip etmişlerdir (Aksarâyî, 2000: 49). Germiyanlıların bu saldırısına karşı Sultan II. Gıyâseddîn Mes'ûd, Baltu Noyan ile birlikte İlhanlı ve Selçuklu güçlerinden oluşan büyük bir orduyla Germiyanlıların üzerine sefere çıktı. Bu sefer sırasında, bazı Germiyan beyleri ve askerleri esir alındı (Anonim Selçuknâme, 2014, s. 50-60). Ancak bu beylerin yakınlarına haber göndermesiyle birlikte Germiyanlılar, ani bir baskın düzenleyerek Selçuklu-İlhanlı kuvvetlerini mağlup etti ve ellerindeki esirlerden on kişiyi kurtardılar. Bu dönemdeki çatışmaların Germiyanlılar lehine sonuçlanması, Sultan II. Gıyâseddîn Mes'ûd'un otoritesini ve itibarını ciddi şekilde zedelemiştir (Varlık, 1974: 29).

17 Ramazan 685/1286 Çarşamba günü, II. Gıyâseddîn Mes'ûd, Selçuklu ve İlhanlı ortak ordusuyla yeniden Germiyanlıları üzerine sefere çıktı. Bu durum, Anadolu'da yeni bir Türkmen ayaklanmasının fitilini ateşlemişti. Germiyanlıları üzerine yapılan bu sefer sırasında, Germiyanlılar tutunamayarak kaçmak zorunda kaldılar. Kendi topraklarını terk eden Germiyanlıların ardından müttefik kuvvetler, bu bölgeleri ele geçirip, mal varlıklarını yağmalayarak şehirlerini talan ettiler (Anonim Selçuknâme, 2014: 50-61). Moğolların baskı ve zulümleri, yalnızca Türkmenleri zor durumda bırakmakla kalmayıp, aynı zamanda onları daha da sarp ve ulaşılmaz güç bölgelere yerleşmeye mecbur ediyordu. Germiyanlıları tehdidini ortadan kaldırdığına inanan II. Gıyâseddîn Mes'ûd, zaferini pekiştirmek amacıyla Kayseri vilayetine geri döndü (Kesik, 2004, s. 343). Bu gelişmenin ardından yeniden harekete geçen Germiyanlı Türkmenleri, Bozkuş liderliğinde Afyonkarahisar'a doğru ilerleyerek, Sahip Ata'nın torunuyla karşılaşmış ve onu mağlup etmişlerdir (Yinanç, 1934: 37; Turan, 2010: 590).

Anonim Selçuknâme'de Germiyan kuvvetlerinin bu mücadelede sayıca daha üstün oldukları belirtilmektedir. Ancak, Germiyanlıların Afyonkarahisar yönüne doğru ilerlediği haberinin merkezde duyulmasının ardından, Sultan II. Gıyâseddîn Mes'ûd, İlhanlı ordusuyla birlikte hemen harekete geçmiştir. Beyşehir civarında, Türkmen güçleriyle Selçuklu-İlhanlı kuvvetleri arasında

başlayan çatışmada, Germiyanlıların Türkmen askerleri üzerindeki etkinliği, Selçuklu-İlhanlı kuvvetlerinin esas muhatabının da Germiyanlı Türkmenler olmasına yol açmıştır. İlk çarpışmada, Germiyan kuvvetleri müttefik güçlere karşı üstünlük sağlamayı başarmıştır (Anonim Selçüknâme, 2014: 48-52). Ancak, daha sonra Selçuklu-İlhanlı kuvvetlerinin toparlanmasıyla birlikte, Germiyan kuvvetleri büyük kayıplar vermeye başlamış ve sonunda muharebe meydanını terk etmek zorunda kalmışlardır (Varlık, 1974: 29). Germiyanlı kuvvetleri, Karahisar bölgesine çekildikten sonra, burada İlhanlıları destekleyen Sahip Ata Bey ile savaşarak onu mağlup etmişlerdi. Ancak, Germiyanlıların kendi hâkimiyetindeki bölgelere saldırdığını duyan İlhanlı ve Selçuklu ordusu, Kara Hisar'a doğru yönelerek tekrar Germiyanlı kuvvetleriyle karşı karşıya geldiler. Gerçekleşen muharebede, zaten zayıflamış durumda olan Germiyanlılar bir kez daha mağlup oldular. Ardından, müttefik kuvvetler Germiyanlılara ait şehirlere girerek üç gün boyunca bu beyliğin şehir ve kasabalarını yağmaladılar (Sümer, 1969: 60). Böylece iç huzursuzluklardan ve karışıklıklardan faydalanılarak, Selçuklu idaresine karşı yapılan bu ayaklanma kısa bir süreliğine engellenmiş oldu. Ancak müttefik Selçuklu/İlhanlı ordusu, Batı Anadolu Türkmenleri üzerinde tam anlamıyla üstünlük sağlayamayarak bu seferde başarılı olamadı. 1287 yılında meydana gelen bu olay, Germiyanlıların İlhanlı ve Selçuklu kuvvetleri karşısında yaşadığı mağlubiyetin ardından, Germiyanogullarının zayıflamasına yol açtı. Bu durum, İlhanlıların Anadolu'da uzun süreli hâkimiyet kurlmalarına zemin hazırlamıştır (Cahen, 2011: 291-292).

Anonim Selçüknâme'de 1287-1288 yılları arasında İlhanlı ve Selçuklu güçleri, Anadolu'nun uç bölgelerinde yaşayan Türkmenler üzerinde yoğun bir baskı uygulamıştır. Bu baskılar sonucunda Eşrefogulları ve Karamanogulları, Türkmenler arasında etkilerini kaybetmişlerdir. Bu süreçte Türkiye Selçuklu Devleti ile Germiyanlılar arasında kısa bir ateşkes dönemi yaşanmıştır. Sultan II. Gıyâseddîn Mes'ûd'un İlhanlı ordusuyla birlikte gerçekleştirdiği Germiyanlı Bozkuş üzerine seferinde, Germiyan toprakları büyük ölçüde yağmalanmış ve halk, elindeki her şeyi kaybederek yoksullaşmıştır. Bu zorluklar sonrasında Germiyanlılar, Türkiye Selçuklu Devleti ile barış yapmak amacıyla Konya'ya gelmişlerdir. Burada, İzzeddîn Has Balaban tarafından dostça karşılanan Germiyanlıların ziyaretinin temel nedeni, İlhanlı-Selçuklu ittifakı karşısında defalarca mağlup olmalarının ve bu mücadelelerin onları oldukça zayıflatmasının yanı sıra, Anadolu'daki mevcut düzene karşı koyacak güçten yoksun olmalarıydı (Anonim Selçukname, 2014: 56).

Taraflar arasında kısa bir barış dönemi yaşandıktan sonra, Selçuklu yönetimi, bilinmeyen bir sebepten dolayı Pervâne'nin yeğeni Beylerbeyi İzzeddîn komutasında bir orduyu Germiyanlılar üzerine göndermiş ve bu şekilde sulh dönemi sona erdirilmiştir. 1289 yılında Denizli-Lâdik civarında gerçekleşen çatışmalarda Germiyanlılar yenilgiye uğramış ve pek çok Türkmen hayatını kaybetmiştir (Turan, 2010: 595). İlhanlı idaresinin Anadolu'daki baskılarını ve soygunlarını arttırmasıyla birlikte, uç bölgelerdeki Türkmenler de daha fazla isyan etmeye başlamıştır. Anonim Selçüknâme'den edinilen bilgilere göre, 1290 yılında Türkmen isyanlarının sürdüğü, Germiyanlıların mağlup olmalarına rağmen mücadeleye devam ettikleri ifade edilmektedir. Bu dönemde, Türkmenlerin yeniden güçlenmesini engellemek amacıyla İlhanlı hükümdarı Argûn, Anadolu'ya vezir olarak Fahreddîn Kazvîni'yi atamıştır. Kazvîni, Anadolu'daki tüm vilayetleri yönetme yetkisiyle birlikte, bölgedeki vergi gelirlerini toplama görevini de üstlenmiş ve halkın ödeme gücünü aşacak kadar yüksek vergiler talep etmiştir. Bu durum, Türkmenler arasında büyük bir tedirginlik oluşturmuş ve üzerlerindeki korku ve endişeyi daha da derinleştirmiştir (Anonim Selçukname, 2014: 56).

İlhanlı veziri Fahreddîn Kazvîni, Anadolu'daki Türkmenleri zayıflatmanın en etkili yolunun onlara ağır vergiler koyarak cezalandırmak olduğunu düşünerek, Türkmenlerden mümkün olan en yüksek miktarda vergi talep etti. Vergi toplama sürecinde ise halkı korkunç işkencelere maruz bıraktı. Bu durumu kabul etmeyen Türkmenler, Kazvîni'nin uygulamalarına karşı başkaldırarak buldukları bölgelerde isyan etmeye başladılar. (Turan, 2010: 593). Bu dönemde, Selçuklu veziri İzzü'd-dîn de Türkmenlerin safında yer alarak, Anadolu'daki İlhanlı idaresine karşı bir seferberlik ilan etti. Germiyanlılar ise, Lâdik vilayetinin Gün-eller bölgesinde İlhanlı

kuvvetleriyle girdikleri çatışmada bir kez daha mağlup oldular. Bu muharebe sırasında, Germiyanlı Alî Şir'in torunu ve orduya komutanlık eden Bedru'd-dîn Murad Bey de, diğer pek çok Türkmen gibi hayatını kaybetti (Anonim Selçuknâme, 2014: 56).

İlhanlı kuvvetleri Germiyanogulları beyliğiyle uğraşırken, bu durumu fırsat bilen Karamanoğulları, güneydeki Adana (Klikya) Ermenilerine karşı sefere çıkarak Tarsus ve çevresini Ermenilerden ele geçirmeyi başardılar (Ersan, 2007: 220). Bu gelişme üzerine, Ermeni kralı İlhanlı hükümdarı Geyhâtû'nun huzuruna çıkarak Türkmenler hakkında şikâyetle bulundu ve onlardan yardım istedi (Kazvini, 2018: 383). Ermeni kralının talebi üzerine harekete geçen Geyhâtû, ordusunun başında Anadolu'ya doğru sefere çıkarak, 15 Ocak 1288'de (H. 9 Zilhicce 686) Karaman ve Germiyan Türkmenlerine ağır kayıplar verdi. Bu yenilgi sonrası, İlhanlı otoritesine karşı zor durumda kalan Karaman Bey, Germiyan ve Eşrefoğlu beyleriyle birlikte Sultan II. Mes'ûd'un huzuruna çıkarak, itaatlerini yeniden sunmak zorunda kaldı (Ersan, 2010: 245). Germiyanoglu Beyliği, Türkiye Selçuklu Sultanı III. Alâeddîn Keykubad'ın 1303 yılında tahttan indirilmesinin ardından, yerine geçen Gıyâseddîn Mes'ûd döneminde Selçuklulara olan bağlılığını sona erdirmiştir. Germiyanlılar, Selçuklu Sultanı'nı bir otorite olarak kabul etmeyerek, Gâzân Han'a bir elçi gönderip doğrudan İlhanlı idaresine bağlanmak istediklerini ve bundan sonra vergilerini İlhanlılara göndereceklerini bildirmiştir (Uzunçarşılı, 2011: 41). Bu girişim, Anadolu'daki Türkmen Beyliklerinin artık Selçuklu yönetiminden hiçbir beklentilerinin olmadığını ve İlhanlıların, bölgedeki meşru güç olarak kabul edilmeye başladığını göstermektedir.

İlhanlıların Türkiye Selçuklu Devleti'nin iç işlerine sürekli müdahalesi, Türkmenler tarafından büyük bir tepkiyle karşılanmıştır. Bu durum, Anadolu'da artan Moğol baskısının siyasi ve ekonomik buhranlara yol açmasına neden olmuştur. Selçuklu ve Moğol idaresine karşı harekete geçen Türkmen unsurları, yeni siyasi oluşumların ortaya çıkmasına zemin hazırlamış ve Türkiye Selçukluları, Batı Anadolu'da etkili olan Germiyanogulları ile nüfuz mücadelesine girişmiştir (Urfalı Mateos. 2000: 267). Türkiye Selçuklu Devleti, Anadolu'daki Türkmen Beylikleri üzerinde giderek artan bir şekilde otoritesini kaybederken, Moğol istilası sonucunda uç bölgelere göç eden Türkmenler burada güçlenerek bağımsız hareket etmeye başlamışlardır. Özellikle Germiyanlılar, Batı Anadolu'daki uç bölgelerde etkilerini arttırarak Selçuklu Devleti'nin Batı Anadolu'daki egemenliğine büyük bir tehdit oluşturmuş ve aralarındaki çatışmalar şiddetlenmiştir. Moğol otoritesini kabul etmeyen Türkmenler, sürekli olarak İlhanlılara karşı isyan etmiş ve bu isyanlar sadece İlhanlılara değil, aynı zamanda kendi içlerinde de mücadelelere yol açmıştır (Akdağ, 2010: 87-88).

İlhanlıların Anadolu'daki otoritesinin zayıflamasıyla birlikte, Germiyanogulları bağımsızlıklarını ilan etmiş ve Batı Anadolu'daki diğer Türkmen beylikleri üzerinde etkinliklerini hızla artırmıştır. Bu bağımsızlık süreci, çoğunlukla Süleyman Bey önderliğinde, 1290'lı yılların başlarında gerçekleşmiştir. Süleyman Bey, İlhanlıların bölgedeki nüfuzunun zayıflamasını fırsat bilerek siyasi ve askerî gücünü pekiştirmiş, böylece Germiyanogulları Beyliği'nin Batı Anadolu'daki en önemli siyasi aktörlerden biri haline gelmesini sağlamıştır. Kaynaklarda, bu dönemde Germiyanogulları'nın bağımsızlığının, Anadolu'daki İlhanlı hâkimiyetinin çözülme süreciyle paralel geliştiği vurgulanmaktadır (Altıkulaç, 1999, s. 42-45). Bu dönemde, İzmir başta olmak üzere Aydın, Isparta, Antalya civarındaki Türkmen Beylikleri ve yukarı Sakarya bölgesindeki Türkmenler de Germiyanlılar'ın egemenliğini kabul etmişlerdir. İlhanlılar, Anadolu'daki isyanları acımasız bir şekilde bastırmalarına rağmen Türkmenleri tamamen sindirip ortadan kaldırmayı başaramadılar. Türkiye Selçuklu Devleti'nin çöküşünün ardından Anadolu'nun siyasal yapısını şekillendiren Türkmen beylikleri, birbirine benzer temel siyasal özellikler taşıyordu. Bu dönemde bazı beylikler, adlarını topluluk veya aşiret isimlerinden alırken, bazıları beylerinin liderliği etrafında örgütlenmişti (Bingöl, 2025: 34-45). Bir kısmı ise genişleme politikaları doğrultusunda devletleşmeye gidebilmişken, bazıları daha dar siyasi sınırlar içinde varlık gösterip, bu sınırlar dâhilinde tarihe karışmışlardır. Bazı istisnalar dışında, Moğollar

tarafından görevlendirilen bazı emîrlerin halkı ezmeye yönelik başarı arayışları, yalnızca isim ve aracılık olmaktan öteye geçemeyen Sultan II. Mes'ûd'un iktidarını, İlhanlılara dayanarak herhangi bir girişimde bulunmaması şeklinde bir bencillik olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum, hanedan içinde pek çok muhalifin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu mesele, aslında çöküş sürecine girmiş bir devletin kendi iç hesaplaşması olarak da değerlendirilebilir. Batı Anadolu'daki Türkmen unsurlarının muhalif hareketlerine karşı Sultan II. Mes'ûd, devletin itibarını yeniden sağlama yolunda herhangi bir ilerleme kaydedememiştir. Nihayetinde, karışıklık ve huzursuzluğun hâkim olduğu Anadolu topraklarında, İlhanlıların gerilemesine kadar birçok isyan patlak vermiştir.

Sonuç

1243 Köseadağ Savaşı'nın ardından Türkiye Selçuklu Devleti'nin İlhanlılara tâbi hâle gelmesi, sadece bir siyasi vesayetın başlangıcı değil, aynı zamanda Anadolu'daki Türkmen toplulukları için yeni bir direniş döneminin habercisi olmuştur. Bu savaş, Selçuklu merkezi otoritesinin çözülmeye başlamasıyla birlikte taşradaki Türkmen gruplarını ekonomik ve siyasi baskıların hedefi hâline getirmiştir. Özellikle İlhanlı idaresinin Anadolu'da görevlendirdiği valiler ve kadılar aracılığıyla uygulanan ağır vergi politikaları, Türkmen halkının hoşnutsuzluk ve direniş eğilimlerini güçlendirmiştir. Germiyanogulları'nın tarih sahnesine çıkışı, sadece yeni bir siyasi yapının oluşumu olarak değil, aynı zamanda Türkmenlerin sosyo-politik özneleşme sürecinin bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Bu beyliğin kuruluşu, klasik bir hanedandan ziyade, halk hareketinin, Türkmenlerin kendi içinden çıkardığı liderlerle biçimlenmiş ve zamanla beyliğe dönüşmüş bir sürecin sonucudur. Bu noktada, Germiyanogulları'nın yükselişi, İlhanlı-Selçuklu düzenine karşı gelişen yerel bir alternatif modelin en somut örneğidir. Germiyanogulları önderliğindeki direnişin sadece İlhanlılara karşı değil, aynı zamanda bu yapıyla iş birliği yapan Selçuklu yöneticilerine karşı yönelmesi, bu halk hareketinin ne denli geniş bir toplumsal desteğe sahip olduğunu göstermektedir. Direnişin meşruiyetini artırmak için Selçuklu hanedanına mensup olduğu iddia edilen sultan figürleri üretilmesi, halkın nezdinde hâlâ geleneksel hanedan bağlarının ve merkezi otoritenin önem taşıdığını gösterse de, burada dikkat çeken önemli bir nokta, hanedanın sadece bir araç olarak kullanılması ve gerçek gücün Türkmen önderliğinde toplanmasıdır. Bu durum, Anadolu'daki siyasi kültürün dönüşümünü, geleneksel merkezi yönetim anlayışının yerini halk temelli ve yerelci bir siyasi anlayışın almasıyla birlikte açıklamaktadır. Anadolu'daki Türkmen direnişi, yalnızca bir tepki hareketi olarak kalmamış, askeri kapasiteye sahip, toplumsal desteğe dayanan ve alternatif bir yönetim anlayışına sahip bir yapının doğmasına da olanak sağlamıştır. Germiyan Beyliği'nin kurulması ve direnişin süreklilik kazanması, Anadolu'daki beylikler döneminin başlangıcını işaret eder. Bu yeni dönemde, beylikler sadece siyasi anlamda değil, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda da özgün politikalar geliştirmiş ve Türkmen halkının ihtiyaçlarına daha doğrudan yanıt verebilen yapılar olarak şekillenmiştir. Germiyanogulları'nın yükselişi, aynı zamanda İlhanlı-Selçuklu otoritesinin Anadolu'daki meşruiyet krizini de gözler önüne sermektedir. Türkmen halkı, artık merkezden gelen emirlerle değil, kendi içinden çıkan liderlerin kararlarıyla yönelmek istemektedir. Bu durum, geleneksel merkezi yönetim anlayışının yerini yerel güce dayalı, toplumsal destekle meşrulaşan bir modelin alması anlamına gelmektedir. Germiyanogulları, bu dönüşümün hem ürünü hem de öncüsü olarak ortaya çıkmıştır. Köseadağ sonrası Anadolu'da yaşanan gelişmeler yalnızca bir devletin yıkılışı ve yeni beyliklerin kuruluşuyla sınırlı kalmamalıdır. Bu süreç, halkın, özellikle Türkmenlerin, siyasi özne hâline gelmesi ve alternatif yönetim biçimlerini deneyimlemesi anlamına gelmektedir. Germiyanogulları'nın hikâyesi, bu dönüşümün tarihsel bir örneği olarak, "Merkez-Çevre" yaklaşımını doğrulamakta ve zenginleştirmektedir. Çevrenin merkezle yer değiştirdiği ve çevrenin yeni bir merkez hâline geldiği dinamik süreç, Germiyan Beyliği'nin ortaya çıkışıyla somutlaşmış, Anadolu'daki siyasi kültürün dönüşümüne işaret

etmiştir. Bu dönüşüm, sadece bir bölgesel direniş hareketinin ötesinde, yeni bir siyasal bilinç ve yapısal değişimin simgesidir.

Kaynaklar

- Abu'l Farac İbn'ül İbrî. (1941). *Tarihi Muhtasarüddüvel* (Ş. Yalıtıkaya, Çev.). Maarif Matbaası.
- Ahmet Cevdet Paşa. (1977). *Kıyas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa* (Cilt II-IV). İstanbul.
- Akdağ, M. (2010). *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi*. Ankara.
- Aksarayî, K. M. (2000). *Müsâmeretü'l-Ahbâr* (M. Öztürk, Çev.). Türk Tarih Kurumu.
- Anonim Selçuknâme. (2014). *Tarih-i Al-i Selçuk* (H. İ. Gök & F. Coşkun, Haz.). Atıf Yayınları.
- Bayram, M. (2002). Türkiye Selçukluları Uç Beyi Denizlili Mehmet Bey. *Türkler Ansiklopedisi*, 6, Ankara.
- Bingöl, G. (2023). *Moğol/İlhanlı Hâkimiyeti Altındaki Anadolu'da Çıkan İsyânlar (1243-1335)* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.
- Bingöl, G. (2025). Anadolu'da Ağaç-eri Türkmenleri: Kökenleri, Direnişleri ve Tarihsel Mücadeleleri. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 11-26.
- Bingöl, G., & Aslan, Ö. (2025). XIII. Yüzyılda Anadolu'da Türkmen Direniş: Denizli ve Çevresindeki İsyânlar. *Çekmece Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(26), 58-69. doi: 10.55483/cekmece.1640750.
- Bingöl, G., & Çopur, H. (2025). Alâeddin Keykubad'ın Abbâsî Halifeleri ile İlişkileri: Siyasi Askeri ve Manevi Bağlar. *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 17-26. <https://doi.org/10.56252/turktarars.1625896>.
- Bingöl, G. (2025). Anadolu'da Güç Dengeleri: Selçuklu-İlhanlı Rekabetinde Türkmenlerin Rolü. *Bulanık MYO Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 34-45.
- Cahen, C. (2011). *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler* (E. Üyepazarcı, Çev.). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Ekici, K. (2012). *İlhanlı Hükümdarı Geyhâtû ve Zamanı* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.
- El-Ömerî, S. B. F. (2014). *Ebsar Fi Mesaliku'l Memalik'il-Emsar (Türkler Hakkında Gördüklerim ve Duyduklarım)* (A. Batur, Nşr.). İstanbul.
- Ersan, M. (2007). *Selçuklular Zamanında Ermeniler*. Türk Tarih Kurumu.
- Ersan, M. (2010). *Türkiye Selçuklu Devleti'nin Dağılışı*. Birleşik Yayınevi.
- İbn Battuta. (2004). *İbn Battuta Seyahatnamesi I* (A. S. Aykut, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- İbn Bibi. (1996). *El-Evâmirü'l-Alâ'iyye Fi'l-Umûri'l-Ala'iyye: Selçuknâme*, (M. Öztürk, Çev., Cilt I-II). T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İbn Bibî. (1971). *El-Evâmirü'l-'Alâ'iyye fi'l-Umûri'l-'Alâ'iyye* (Çev. M. N. Köymen). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Gibbons, H. A. (1998). *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu* (B. An, Çev.). Ankara.
- Gökhan, İ. (2018). Köseadağ Savaşı ve Anadolu'nun Moğollar Tarafından İşgali. A. Kaya (Ed.), *1243 Köseadağ Savaşı ve Anadolu'nun Moğollar Tarafından İşgali* (S. XX-XX). CÜASAM, TTK.

- Göksu, E. (2009). Köseadağ Savaşı. *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2).
- Kaya, A. (2018). İlhanlıların Türkmen Beylerine Karşı Politikası. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2).
- Kayaoğlu, İ. (T.Y.). Baba İshak Olayı: Mevlana'nın Çağdaş Derviş Tarikatlar-Babalar, Kalenderiler ve Diğerleri. *AÜİFD*, S. 144-155.
- Kaymaz, N. (1970). *Pervâne Mu'inü'd-Dîn Süleyman*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kazvîni, H. M. (2018). *Tarih-i Güzide* (M. Öztürk, Çev.). Türk Tarih Kurumu.
- Kesik, M. (2004). Mesud II. *DİA* (Cilt XXIX, S. 342-344). Ankara.
- Merçil, E. (2006). *Müslüman-Türk Devletler Tarihi*. Türk Tarih Kurumu.
- Merçil, E. (2008). Sahip Ataoğulları. *DİA* (Cilt XXXV, S. 518). TDV.
- Müneccimbaşı, A. B. L. (2000). *Camiü'd-Düvel I-II: Selçuklular Tarihi* (A. Öngül, Yay.). Akademi Kitapevi.
- Ocak, A. Y. (2000). *Babaîler İsyanı: Aleviliğin Tarihsel Altyapısı Yahut Anadolu'da İslam-Türk Heterodoksisinin Teşekkülü*. Dergâh Yayınları.
- Özaydın, A. (2018). Arap Kaynaklara Göre Köseadağ Savaşı (641/1243). A. Kaya (Ed.), *1243 Köseadağ Savaşı ve Anadolu'nun Moğollar Tarafından İşgali*. CÜASAM, TTK.
- Sevim, A., & Yücel, Y. (1989). *Türkiye Tarihi: Fetih, Selçuklu ve Beylikler Dönemi*. Türk Tarih Kurumu.
- Şen, M. E., & Bingöl, G. (2022). Anadolu'da Moğol Tahakkümüne Karşı Aykırı Bir Ses: Beylerbeyi Hatiroğlu Şerafeddin. *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 381-392. <https://doi.org/10.48120/Oad.1171449>.
- Sümer, F. (1969/1970). Anadolu'da Moğollar. *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 1, 1-147.
- Turan, O. (1971/2010). *Selçuklular Zamanında Türkiye*. Turan Neşriyat.
- Turan, O. (1993). Keyhusrev III. *İslam Ansiklopedisi* (Cilt VI, S. 629). MEB.
- Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İnkılap Yayınları.
- Ünalın, S. (2015). Batı Anadolu Beyliklerinden Germiyanogulları Beyliğinde Sosyal-Kültürel ve İktisadi Hayat. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(2), 73-96.
- Urfalı Mateos. (2000). *Vekayi-Namesi (952-1136) ve Papaz Griger'un Zeyli (1136-1162)* (H. Andrasyon, Çev.). NIC Yayınları.
- Uzunçarşılı, İ. H. (2011). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1997). Germiyan-Oğulları. *İA* (Cilt IV, S. 767). MEB.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Pachymeres. (1938). *Relations Historiques* (Acta et Diplomata Graeca Medii Aevi, ed. A. Heisenberg). Aktaran: Paul Wittek. In *The Rise of the Ottoman Empire* (s. 116). London: Royal Asiatic Society.
- Witteck, P. (1938). *The Rise of the Ottoman Empire*. London: Royal Asiatic Society.
- Varlık, M. Ç. (1974). *Germiyan-Oğulları Tarihi (1300-1429)*. Türk Tarih Kurumu.

Yazıcı, N. (2002). *İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi*. Türkiye Diyanet Vakfı.

Yazıcızâde Ali. (2017). *Tevarih-i Al-i Selçuk (Oğuznâme-Selçuklu Tarihi)* (A. Bakır, Haz.).
Çamlıca Yayınları.

Yınanç, M. H. (1934). *Türkiye Tarihi: Selçuklular Devri I Anadolu'nun Fethi*. İstanbul.